

For citation / Atıf için:

ŞİRİN, Ş., BAĞARTAN, H., GÖKMEN, R., ŞAHİN, K., GÜNEŞ, S. N., ÇİÇEK, İ., KÖZEN, A. M., & ALTUNKÖK, Ş. (2025). Türkiye'nin farklı bölgelerinde çocuk olmak: Bölgesel farklılıkların durum analizi. *Kastamonu İnsan ve Toplum Dergisi – KİTOD* 3(5), 25–44. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15005392>, <https://dergipark.org.tr/pub/kitod>

Türkiye'nin farklı bölgelerinde çocuk olmak: Bölgesel farklılıkların durum analizi

Being a child in different regions of Türkiye: A situational analysis of regional differences

Şenay ŞİRİN¹

Öğretim Görevlisi; Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: senay.sirin@sisli.edu.tr

ORCID: 0000-0001-9294-3855

Hanenur BAĞARTAN

Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: hannetrhn@gmail.com

ORCID: 0009-0006-7724-3141

Rümeysa GÖKMEN

Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: rumeysagokmen57@gmail.com

ORCID: 0009-0000-5094-3048

Kübra ŞAHİN

Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: kibos.kubra55@gmail.com

ORCID: 0009-0000-6761-0493

Sena Nur GÜNEŞ

Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: senanurgunes61@gmail.com

ORCID: 0009-0002-7308-261X

İremnur ÇİÇEK

Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: iiireemnurcc@gmail.com

ORCID: 0009-0008-6824-207X

Ayşe Melek KÖZEN

Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: kozenalisina@gmail.com

ORCID: 0009-0003-9217- 6424

Şeyda ALTUNKÖK

Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, 34396, İstanbul, Türkiye

E-mail: seydaaltunkok14@gmail.com

ORCID: 0009-0007-8678-4211

¹ Sorumlu yazar / Corresponding author

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date:

15/01/2025

Revizyon Tarihleri / Revision Dates:

.../.../.....

Kabul Tarihi / Accepted Date:

.../.../.....

Etik Beyan / Ethics Statement

- ✓ Makale için etik onay alınmamıştır. Yazar(lar), çalışmanın etik kurul onayına tabi olmadığını beyan eder(ler).
- ✓ Ethical approval was not obtained for this study. The author(s) declare(s) that the study is not subject to ethics committee approval.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı / Researchers' contribution to the study

1. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).
2. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).
3. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).
4. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).
5. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).
6. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).
7. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).
8. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%12,5).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (12,5%).

Çıkar çatışması / Conflict of interest

Yazarlar bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

The authors declares that there is no potential conflict of interest in this study.

Benzerlik / Similarity

Bu çalışma iThenticate programında taranmıştır. Nihai benzerlik oranı %3'tür.

This study was scanned in the iThenticate program. The final similarity rate is 3 %.

Türkiye'nin farklı bölgelerinde çocuk olmak: Bölgesel farklılıkların durum analizi

Öz

Bu araştırma, Türkiye'deki bölgesel farklılıkların çocukların eğitim, sağlık, sosyal ilişkiler ve kültürel değerler açısından gelişimlerini nasıl etkilediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Betimsel tarama modeliyle yürütülen çalışmaya, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden birer çocuk, ebeveyn ve eğitimci olmak üzere toplam 21 kişi katılmıştır. Araştırma kapsamında çocukların eğitim, sağlık hizmetlerine erişim, aile yapısı ve sosyal destek sistemleri değerlendirilmiştir. Bulgular, kırsal bölgelerde eğitim imkanlarının kısıtlı olduğunu, öğretmen eksikliği ve sınıf kalabalığı gibi sorunların öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Sağlık hizmetlerine erişim açısından şehir merkezlerinde yaşayan çocuklar daha avantajlı konumdayken, kırsal bölgelerde temel sağlık hizmetlerine ulaşımın zor olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, sosyal etkinliklerin yetersizliği çocukların kültürel gelişimlerini sınırlandırmakta, güvenli oyun alanlarının eksikliği ise fiziksel gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Çalışmanın sonuçları, bölgesel eşitsizliklerin çocuk gelişimi üzerindeki uzun vadeli etkilerini vurgulamakta ve bu eşitsizlikleri gidermeye yönelik eğitim ve sosyal politika önerileri sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, çocuklar, kültürel farkındalık, bölgesel farklılıklar, sosyal etkileşim

Being a child in different regions of Türkiye: A situational analysis of regional differences

Abstract

This study aims to examine how regional disparities in Turkey affect children's development in terms of education, healthcare, social relationships, and cultural values. Conducted using a descriptive survey model, the research includes a total of 21 participants, consisting of one child, one parent, and one educator from each of Turkey's seven geographical regions. The study evaluates children's access to education, healthcare services, family structures, and social support systems. Findings indicate that educational opportunities in rural areas are limited, with issues such as teacher shortages and overcrowded classrooms negatively impacting the learning process. In terms of healthcare access, children in urban centers are at an advantage, whereas those in rural areas face difficulties in reaching basic health services. Additionally, the lack of social activities restricts children's cultural development, and the absence of safe play areas negatively affects their physical development. The results highlight the long-term impact of regional disparities on child development and propose educational and social policy recommendations to address these inequalities.

Keywords: Türkiye, children, cultural awareness, regional differences, social interaction

EXTENDED ABSTRACT

Childhood experiences vary significantly across Turkey due to the country's diverse geographical, socioeconomic, and cultural characteristics. This study investigates the regional disparities affecting children's lives, aiming to provide a comprehensive analysis of how these differences shape their developmental trajectories. The research focuses on critical areas such as education, healthcare, socioeconomic status, family structures, and cultural norms, emphasizing the inequalities and challenges children face in different regions of Turkey. Turkey's unique position as a bridge between Europe and Asia creates a complex social fabric, where regional disparities are particularly pronounced. For instance, western regions, including major urban centers like Istanbul, Izmir, and Ankara, tend to offer better infrastructure, healthcare, and educational opportunities. In contrast, the eastern and southeastern regions, often characterized by rural and economically disadvantaged areas, face persistent challenges, including poverty, limited access to essential services, and sociocultural restrictions. Educational Inequalities:

Access to quality education is one of the most significant disparities observed. In urban and economically developed regions, children benefit from well-equipped schools, experienced teachers, and extracurricular activities that enhance their learning experiences. Conversely, rural areas often lack sufficient educational resources, with schools facing shortages of teachers, materials, and infrastructure. Girls in rural regions are particularly disadvantaged due to sociocultural norms that prioritize boys' education over girls'.

Healthcare Access:

Healthcare services also show stark regional differences. Urban areas provide advanced medical facilities and specialized care, whereas rural regions struggle with limited access to healthcare professionals and services. This

disparity affects children's physical and mental health, with higher rates of malnutrition, untreated illnesses, and developmental delays observed in underprivileged areas.

Socioeconomic Status:

Economic disparities significantly influence children's lives. In wealthier regions, families can afford better housing, nutrition, and educational resources, contributing to their children's overall development. However, in economically disadvantaged areas, poverty often forces children into labor, depriving them of educational and recreational opportunities. This economic divide perpetuates a cycle of inequality, limiting upward mobility for children from poorer regions.

Cultural Practices and Family Structures:

Cultural norms and family dynamics also play a crucial role in shaping childhood experiences. In some regions, traditional practices and patriarchal values restrict children's autonomy, particularly for girls. Early marriages, child labor, and limited participation in decision-making processes are common challenges. On the other hand, regions with more progressive cultural attitudes tend to provide children with greater opportunities for personal and educational growth.

Impact of Regional Policies:

Government policies and regional development programs have a significant impact on mitigating or exacerbating disparities. While initiatives like the Conditional Cash Transfer Program (CCT) and investments in rural education have improved conditions in some areas, gaps in implementation and resource allocation remain. The study underscores the need for targeted, region-specific policies to address the unique challenges faced by children in different parts of Turkey.

The findings of this study highlight the urgent need for comprehensive, equity-focused policies to bridge the gap between regions. Policymakers should prioritize investments in rural education, healthcare, and infrastructure to ensure equal opportunities for all children. Additionally, community-based programs that involve families, educators, and local leaders can help address sociocultural barriers and promote inclusive practices. Efforts to reduce regional disparities should also include strengthening social protection programs, increasing public awareness about children's rights, and fostering collaboration between governmental and non-governmental organizations. By addressing these issues holistically, Turkey can create a more equitable environment where every child has the opportunity to thrive, regardless of their geographical location. This study sheds light on the profound impact of regional disparities on children's lives in Turkey. By examining the intersection of socioeconomic, cultural, and policy-related factors, it provides valuable insights into the challenges and opportunities for improving childhood experiences across the country. The findings call for a concerted effort to promote equity and inclusivity, ensuring that all children in Turkey can enjoy a fulfilling and healthy childhood.

GİRİŞ

Çocuklar, bebeklikten ergenlik dönemine kadar olan süreçte fiziksel, psikolojik ve bilişsel anlamda gelişim gösteren bireylerdir. Çocukluk dönemi, insanlık tarihi ile birlikte farklı toplumlar ve kültürler tarafından değişik anlamlar yüklenmiş ve farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiştir. Çocukluk, yetişkinliğe giden yolda ilk ulaşılan durak, ilk limandır (Onur, 2005, s. 19-20).

Çocukluk dönemi, bebeklikten sonra başlayan ve doğumdan ergenliğe kadar süren bir süreçtir. Çocukluk dönemi, bireyin sağlığı ve gelişimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu dönemde gelişimin sağlıklı olabilmesi için çocukların fiziksel ve zihinsel olarak desteklendiği, duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı bir ortamda büyümesi gerekmektedir. Bu dönem, çocukların hayal kurduğu, kendini geliştirdiği ve oyun oynadığı; aynı zamanda endişe ve kaygılardan büyük ölçüde uzak olup gelişime en açık oldukları bir süreçtir. Ancak çocukluk dönemi, yaşanan coğrafi bölge, kültürel yapı ve tarihsel süreçlere bağlı olarak farklı şekillerde deneyimlenebilir.

Çocukluk algısı, yetiştirilme biçimi ve çocuklara tanınan haklar toplumdan topluma değişiklik göstermektedir (James & Prout, 2015). Çocukların yaşam koşulları ve gelecekte üstlenecekleri roller, çoğunlukla cinsiyetleri ile ailelerinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik statüsüne göre şekillenmektedir (Corsaro, 2018; UNICEF, 2020; Lareau, 2011).

Çocukluk döneminde ebeveyn tutumları, çocukların psikososyal gelişimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Ailelerin çocuk yetiştirme tarzları, onların duygusal güvenliğini ve davranışlarını doğrudan etkiler. Özellikle katı disiplin ve cezalandırıcı tutumların yaygın olduğu durumlarda, çocuklar sıkça ağlama davranışları sergileyebilir ve bu durum zamanla problemli bir davranış haline gelebilir (Baumrind, 1991). Bu nedenle, ebeveynlerin çocuğun yaşına ve gelişim özelliklerine uygun disiplin yöntemleri benimsemesi, sınır koyarken aynı zamanda destekleyici ve sevgi dolu bir yaklaşım sergilemesi önerilmektedir. Ebeveyn tutumları farklılık göstermekle birlikte genellikle belirli başlıklar altında incelenir. Bunlar; serbest ve aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu, ilgisiz/kayıtsız ebeveyn tutumu ve demokratik ebeveyn tutumu olarak dört ana gruba ayrılmaktadır (Özyürek, Keser & Yıldırım, 2024). Bu farklı tutumlar, çocukların bireysel gelişimlerini ve ileriki yaşamlarında sergileyecekleri davranış kalıplarını şekillendiren temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu durum, problemli bir davranış haline gelebilir. Bu nedenle, ailelerin çocuk eğitimi ve disiplini konusunda, çocuğun yaşına ve gelişim özelliklerine uygun yöntemler benimsemesi önerilmektedir. Uzmanlar, çocukların yaşlarına uygun, net kurallar koymanın ve bu kuralları tutarlı bir şekilde uygulamanın önemini vurgulamaktadır (Cizreliogullari & Kilili, 2019). Ayrıca, sınır koyarken çocuğun duygularını anlamak ve destekleyici bir yaklaşım sergilemek de çocuğun sağlıklı gelişimi için kritik öneme sahiptir (Dincer, 2005).

Ebeveyn tutumları farklılık gösterse de genellikle belirli başlıklar altında toplanabilir. Bu başlıklar, serbest ve aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu, ilgisiz/kayıtsız ebeveyn tutumu ve demokratik ebeveyn tutumu olarak dört ana grupta incelenmektedir (Cizreliogullari & Kilili, 2019).

Çocukların hayatını etkileyen faktörler arasında eğitim, ekonomik durum, psikolojik sorunlar, kültürel etkiler, göçler, suç ve istismar gibi etmenler yer almaktadır. Geleneksel eğitim anlayışında eğitim, davranışçı yaklaşıma dayalı olarak, bireylerin davranışlarını istenen yönde değiştirme süreci olarak tanımlanır (Yılmaz & Altinkurt, 2011). Ancak bu yaklaşım, uzun süredir eleştirilen ve tartışılan bir modeldir. Okulsuz toplumu savunan Illich (2002) gibi radikal eğitim savunucuları, okulların toplumsal sınıflar arasındaki eşitsizlikleri yeniden ürettiğini ve egemen elit sınıfın çıkarları doğrultusunda halkın ahlaki ve toplumsal inançlarını

şekillendirdiğini savunmaktadır. Eğitim sisteminin, egemen güçlerin kontrolü altında, uysallaştırılmış ve tek tipleştirilmiş vatandaşlar yetiştirdiği eleştirileri de sıklıkla gündeme gelmektedir (Chomsky, 2007; Spring & Ekmekçi, 1991).

Çocukluk dönemi, bireyin gelişiminde kritik bir aşamadır ve bu dönemde yaşanan deneyimler, kişilik gelişimi ve toplumsal hayata adaptasyon açısından büyük önem taşır. Türkiye, coğrafi, kültürel ve ekonomik açıdan farklılıklar gösteren bir ülkedir ve bu farklılıklar, çocukların yaşam koşullarını, eğitim süreçlerini, aile yapısını ve sosyal etkileşimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin farklı bölgelerinde çocuk olmanın durumu, bölgesel faktörlere göre şekillenmektedir.

Bölgesel farklılıklar, çocukların eğitim fırsatlarına erişimini, sağlık hizmetlerine ulaşımını, aile içindeki rolünü ve toplumsal beklentileri belirleyen temel unsurlardan biridir. Örneğin, kırsal alanlarda çocukların aile ekonomisine katkı sağlamak amacıyla erken yaşta iş gücüne katılmaları yaygınken, büyük şehirlerde çocuklar genellikle eğitim ve oyun gibi gelişimsel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmektedirler (Büyüköztürk, 2017). Ayrıca bölgesel kültürel normlar, çocukların sosyal ilişkilerini ve toplumsal rollerini şekillendiren önemli bir etkidir. Bu nedenle, Türkiye'nin doğusunda çocuklar daha çok geleneksel değerlerle yetiştirilirken, batısında modernleşme ve bireysellik ön plana çıkmaktadır (Erdoğan & Alemdar, 2010).

Bunun yanı sıra, Türkiye'nin farklı bölgelerinde çocukların sağlık ve eğitim olanakları arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Büyük şehirlerde sağlık hizmetlerine ve kaliteli eğitime erişim daha kolayken, kırsal bölgelerde bu hizmetlere ulaşım genellikle sınırlıdır. Eğitimdeki eşitsizlik, özellikle kırsal alanlarda çocukların okul dışı kalmasına ve dolayısıyla sosyal hayattan dışlanmalarına yol açmaktadır (Yılmaz & Altinkurt, 2011).

Bu araştırmanın problemi, "Türkiye'deki bölgesel farklılıklar, çocukların eğitim, sağlık, sosyal ilişkiler ve kültürel değerler açısından gelişimlerini nasıl etkilemektedir?" sorusuna odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı ise, Türkiye'nin farklı bölgelerinde çocuk olmanın koşullarını inceleyerek, bölgesel eşitsizliklerin çocukların yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Bu doğrultuda, çocukların eğitim, sağlık, aile yapısı, sosyal ilişkiler ve kültürel değerler açısından karşılaştıkları farklılıklar ele alınmış ve bu faktörlerin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Ayrıca, bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik öneriler sunulurken, çocukların yaşam kalitesini artırmaya yönelik politika ve uygulamalara katkı sağlanması hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada Türkiye'nin farklı bölgelerinde çocuk olmanın durumunu incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, araştırılan fenomenin derinlemesine anlaşılmasına ve katılımcıların deneyimlerinin ve bakış açılarının ortaya konmasına olanak tanır (Creswell, 2013). Araştırmada elde edilen verilerin analizi, nitel veri analizi tekniklerinden biri olan içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, metinlerde yer alan belirli temaları ve desenleri sistematik ve objektif bir şekilde ortaya çıkarmayı amaçlayan bir analiz tekniğidir (Yılmaz, 2021).

Araştırma Modeli

Bu araştırma, betimsel tarama modeline dayanmaktadır. Betimsel tarama, mevcut durumu analiz etmek ve gözlemlerle var olan olguları betimlemek amacıyla kullanılan bir araştırma modelidir (Karasar, 2009). Çalışma, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki çocukların yaşam koşullarını, eğitim süreçlerini, aile yapısını ve sosyal etkileşimlerini incelemeyi amaçladığı için betimsel bir yaklaşımla yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden seçilen illerde yaşayan çocuklar, ebeveynleri ve öğretmenler oluşturmaktadır. Her coğrafi bölgeden bir il belirlenmiş ve her ilden bir çocuk (6-12 yaş arası), bir ebeveyn ve bir öğretmen olmak üzere toplam 21 katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde çocukluk deneyimlerini karşılaştırmalı olarak analiz edebilmek amacıyla, yedi coğrafi bölgeden birer il seçilmiş ve her bölgedeki farklı sosyo-kültürel yapıları temsil edebilecek çocuklar, ebeveynler ve öğretmenler çalışma grubuna dahil edilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme, belirli bir olgunun farklı koşullardaki görünümünü tespit etmek amacıyla çeşitli özelliklere sahip katılımcıların seçilmesini sağlar (Patton, 2002). Bu bağlamda, araştırma bulgularının farklı sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamlarda çocukluk algısına dair geniş bir perspektif sunması hedeflenmiştir.

Çalışma grubunun dağılımı şu şekildedir:

- Çocuklar: 7 il $\times$ 1 çocuk = 7 çocuk
- Ebeveynler: 7 il $\times$ 1 ebeveyn = 7 ebeveyn
- Eğitimciler :7 il $\times$ 1 eğitimci = 7 eğitimci

Bu yöntemle, farklı coğrafi ve sosyo-kültürel yapılar içinde çocukluk algısı, ebeveyn yaklaşımları ve eğitimcilerin perspektifleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Katılımcıların Eğitim Kurumu Türlerine Göre Dağılımı

- Özel Okullar: 2 çocuk, 2 ebeveyn, 2 öğretmen
- Resmi (Devlet) Okullar: 5 çocuk, 5 ebeveyn, 5 öğretmen

Bu dağılım, özel ve devlet okullarındaki çocukluk algısını ve eğitim ortamlarını karşılaştırmalı olarak inceleyebilmek için belirlenmiştir. Katılımcılar maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel geçmişlere sahip bireylerin görüşlerine yer verilmesi amaçlanmıştır. Çocuklar ilköğretim düzeyinde olup, öğretmenler sınıf öğretmeni veya çocuk gelişimi uzmanı olarak görev yapmaktadır. Ebeveynlerin eğitim düzeyi ilköğretim ile lisans arasında değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler ve doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır.

1. Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler

Araştırmada, çocuklar, aileler ve öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler, katılımcıların deneyimlerini ve bakış açılarını derinlemesine anlamak amacıyla tasarlanmıştır. Görüşmelerde açık uçlu sorular içeren bir görüşme formu kullanılmış olup, çocukların ifadelerini rahatça dile getirebilmeleri için yaşlarına uygun bir anlatım dili tercih edilmiştir.

Görüşme Temaları

Çevresel Faktörler: Çocukların yaşadığı fiziksel çevre, oyun alanları, güvenlik durumu, sosyal çevreyle ilişkileri

Eğitim ve Okul: Çocukların okula erişimi, okulda sunulan destek mekanizmaları, eğitim materyallerine ulaşım durumu

Sosyal Aktivite: Çocukların oyun oynama alışkanlıkları, arkadaşlarıyla geçirdiği zaman, hobi edinme olanakları

Gelecek Beklentileri: Çocukların geleceğe dair hayalleri, aile ve öğretmenlerin çocukların geleceği hakkındaki düşünceleri

Görüşmelerde elde edilen veriler, belirlenen temalar doğrultusunda kodlanarak analiz edilmiştir.

2. Doküman Analizi

Araştırmada, çocukların yaşadıkları bölgelerdeki eğitim ve yaşam koşullarını daha kapsamlı değerlendirebilmek için doküman analizi yöntemi de kullanılmıştır. Bu kapsamda, yerel yönetimler, okullar ve sivil toplum kuruluşları tarafından yayımlanan raporlar, eğitim materyalleri ve ailelerin çocuklarıyla ilgili yazılı belgeleri incelenmiştir. Doküman analizi, görüşmelerden elde edilen verilerin doğrulanmasını ve daha geniş bir bağlamda ele alınmasını sağlamıştır.

İşlem Prosedürü

Araştırmada, veri toplama süreci üç aşamadan oluşmaktadır: katılımcıların belirlenmesi, veri toplama araçlarının uygulanması ve verilerin analiz edilmesi. Öncelikle, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden her biri için bir il seçilmiş ve her ilden bir çocuk (6-12 yaş arası), bir ebeveyn ve bir öğretmen olmak üzere toplam 21 katılımcı belirlenmiştir. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu geliştirilirken literatür taraması yapılmış, çocukluk algısı, ebeveyn yaklaşımları ve eğitimcilerin perspektifleri üzerine daha önce yapılan çalışmalar incelenmiştir. Formun kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuş, üç alan uzmanı formu değerlendirmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Güvenirliği artırmak amacıyla, ön uygulama yapılmış ve elde edilen veriler doğrultusunda anlaşılmayan veya çift anlamlı olabilecek sorular revize edilmiştir.

Etik Prosedür

Araştırmada, katılımcılara çalışmanın amacı, gönüllülük esasına dayalı olduğu ve istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri açıklanmıştır. Katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam formu alınmış ve tüm veriler anonim olarak saklanmıştır. Ayrıca, çocuk katılımcılar için ebeveynlerinden izin alınmış, görüşmeler çocukların gelişim düzeyine uygun şekilde gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Görüşmeler ve gözlemlerden elde edilen veriler, açık ve eksiksiz şekilde döküm haline getirilmiş ve tekrar eden temalar belirlenmiştir. Veriler, anlamlı temalar etrafında tematik olarak kategorize edilmiştir. Bu kategoriler, araştırmanın amaçları doğrultusunda bölgesel farklılıkların çocukların gelişimi üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik olarak

yapılandırılmıştır. Benzer ve farklı temalar arasındaki ilişkiler detaylı bir şekilde incelenmiş, bu temalar arasındaki desenler ve eğilimler belirlenmiştir. Özellikle, coğrafi bölgeler arasındaki farklılıklar ve sosyo-kültürel faktörlerin çocukların gelişimi üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada ebeveynlerin, çocukların ve eğitimcilerin çocuk sağlığı ve eğitim süreçlerine ilişkin deneyim ve görüşleri incelenmiştir. Veriler, katılımcıların karşılaştıkları zorluklar, öneriler ve geleceğe yönelik beklentiler ışığında analiz edilmiştir. Katılımcıların yaşadıkları çevre, eğitim olanakları ve sosyal aktivitelerle ilgili yaşadıkları zorluklar, çocukların gelişimini ve eğitimini etkileyen önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca katılımcılar, çocukların sağlıklı gelişimlerini destekleyecek çözüm önerileri sunmuş ve daha iyi bir eğitim ortamı yaratılması için çeşitli stratejiler önermiştir. Bulgular, her bir katılımcı grubunun farklı perspektiflerden bu sürece nasıl katkı sağladığını ve hangi alanlarda iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Marmara Bölgesi İstanbul İli Ebeveyn, Çocuk ve Eğitimci Görüşleri

TEMALAR	ÇOCUK	EBEVEYN	EĞİTİMCİ
Çevresel Faktörler	Yetersiz oyun alanları, çocuklar için özel alanların işgal edilmesi.	Yaşadığı bölgedeki fiziki zorluklar: yokuş inip çıkmak zor, güvenlik sorunları.	Okulda sınıfın yeterince havalandırılmaması, okul bahçesinin yetersizliği.
Eğitim ve Okul	Okulda ders saatlerinin uzun olması ve teneffüslerin kısa olması.	Eğitim olanaklarının kısıtlı olması.	Okulun bodrum katında olması, sınıfın küçük olması.
Sosyal Aktivite	Sosyal aktiviteler ve oyun alanlarının yetersizliği.	Çocukların sosyal aktiviteler için yeterli imkana sahip olmamaları.	Sosyal aktivitelerin eksikliği, okulda çocukların sosyal gelişimini destekleyecek ortamın olmaması.
Gelecek Beklentileri	Köyde yaşamak, doğa ile iç içe olmak.	Çocuklar için daha iyi eğitim ve sosyal imkanlar.	Eğitimde daha fazla fırsat ve gelişim imkânı sağlanması.

Tablo 1 Marmara Bölgesi'ndeki çocukların günlük yaşam deneyimleri, eğitim ve okul deneyimleri, çevresel faktörler ve gelecek beklentileri, bölgedeki yaşam koşullarının çocuklar üzerinde nasıl bir etki yarattığını göstermektedir. Çocuklar, okulda arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi ve ders dışı etkinliklere katılmayı sevse de, oyun alanlarının yetersizliği ve spor aktivitelerinin eksikliği gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Ayrıca eğitim kaynaklarının pahalı olması ve okulda geçirilen uzun süreler, çocukların motivasyonunu olumsuz

etkileyebilmektedir. Çevresel faktörler arasında güvenlik sorunları, sokaklarda zararlı maddeler kullanan kişilerin bulunması ve doğal alanların eksikliği öne çıkmaktadır. Çocuklar, büyüdüklerinde daha doğal bir ortamda yaşamak istediklerini belirtirken, ebeveynler, güvenlik ve ulaşım gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Eğitimciler ise okul altyapısındaki eksikliklere ve sosyal aktivite alanlarının yetersizliğine dikkat çekerek, çocukların gelişimini destekleyecek daha fazla yeşil alan ve oyun alanı oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tablo 2. Ege Bölgesi İzmir İli Ebeveyn, Çocuk ve Eğitimci Görüşleri

TEMALAR	ÇOCUK	EBEVEYN	EĞİTİMCİ
Çevresel Faktörler	Apartman yanında futbol sahası ve park var, deniz ve dağlık alanlar yakın.	Çocuklar için parklar ve futbol sahası gibi olanaklar mevcut.	Okulun etrafında sosyal etkinliklere katılabilecek alanlar var.
Eğitim ve Okul	Okulda arkadaşlarla vakit geçirme fırsatı var.	Okulda ve çevredeki etüt merkezlerinde eğitim olanakları bulunuyor.	Eğitimdeki fırsatlar artırılabilir, ancak mevcut imkanlar da yeterli.
Sosyal Aktivite	Oyun oynamak ve resim yapmak gibi etkinlikler mevcut.	Çocukların sosyal gelişimi için parklar ve etkinlik alanları bulunuyor.	Okulda sosyal aktiviteler düzenleniyor, fakat daha fazla etkinlik yapılabilir.
Gelecek Beklentileri	İzmir'de yaşamaya devam etmek ve çevresindeki doğal alanlardan faydalanmak.	Çocuklar için daha fazla sosyal etkinlik ve eğitim fırsatları sağlanması.	Eğitimde daha fazla gelişim fırsatı sağlanması ve öğrencilerin sosyal gelişimlerine katkı yapılması.

Tablo 2'ye göre, çocuklar, ebeveynler ve eğitimciler, çevresel olanaklar ve sosyal aktiviteler konusunda genellikle olumlu bir deneyim yaşamaktadır. Çocuklar, okul dışındaki etkinlikler ve sosyal oyun alanlarıyla ilgili olumlu yorumlarda bulunmuşlardır; futbol sahası, parklar ve doğayla iç içe olma fırsatları gibi imkanlar, günlük yaşamlarını zenginleştirmektedir. Ebeveynler de çocukları için oyun alanlarının varlığından memnun olmakla birlikte, eğitim ve sosyal etkinlik fırsatlarının artırılmasına yönelik beklentilerde bulunmuşlardır. Eğitimciler ise mevcut eğitim olanaklarının yeterli olduğunu belirtmiş, ancak daha fazla sosyal etkinlik ve gelişim fırsatlarının sağlanmasını arzu etmektedirler. Gelecek beklentileri arasında ise çocuklar için daha fazla sosyal aktivite ve eğitim imkânı sağlanması ön planda yer almaktadır. Genel olarak, Ege Bölgesi'ndeki katılımcılar, çevrelerinden ve eğitim olanaklarından memnun olmakla birlikte daha fazla fırsat ve gelişim imkânı sağlanmasını beklemektedirler.

Tablo 3. İç Anadolu Bölgesi Sivas İli Ebeveyn, Çocuk ve Eğitimci Görüşleri

TEMALAR	ÇOCUK	EBEVEYN	EĞİTİMCİ
Çevresel Faktörler	Köyde oyun alanları yok, doğada vakit geçirmekten hoşlanıyor.	Alışveriş yerlerinin uzak olması, çocukların gezebileceği yerlerin eksikliği.	Maddi yetersizlikler, ancak büyük şehirlere göre yaşam daha kolay.
Eğitim ve Okul	Okul uzak, yeterli okul imkânı yok.	Okul imkânlarının yetersizliği, köyde okul olmaması.	Köydeki çocuklar, hayvancılıkla uğraştıkları için derse odaklanamıyorlar.
Sosyal Aktivite	Sosyal etkinlik alanları yok, ancak doğada oyun oynamaktan hoşlanıyor.	Çocukların sosyal aktiviteler için yeterli imkânı yok.	Çocuklar, sosyal gelişimlerini destekleyecek ortamdaki yoksunlar.
Gelecek Beklentileri	Memleketini terk etmek istemiyor, doğa ile iç içe yaşamayı seviyor.	Okul imkânlarının artırılması, köyde parklar yapılması.	Çocukların kültürlerinden haberdar olmaları ve sanatla ilgili çalışmalar yapılması.

Tablo 3'e göre İç Anadolu Bölgesi'ndeki çocuklar, ebeveynler ve eğitimciler arasında çevresel ve eğitimle ilgili benzer zorluklar yaşanıyor. Çocuklar, köyde oyun alanı eksikliğinden ve uzak okullardan şikayetçi, ebeveynler ise alışveriş ve sosyal etkinlik alanlarının eksikliğinden bahsediyor. Eğitimciler, köydeki çocukların eğitime odaklanmakta zorlandığını belirtiyor. Gelecek beklentileri ise köydeki yaşamın iyileştirilmesi ve çocukların daha fazla sosyal ve kültürel fırsata sahip olmaları yönünde. Bu bölgedeki genel beklenti, okul imkanlarının artırılması ve sosyal gelişimi destekleyecek ortamların sağlanması yönündedir.

Tablo 4. Akdeniz Bölgesi Antalya İli Ebeveyn, Çocuk ve Eğitimci Görüşleri

TEMALAR	ÇOCUK	EBEVEYN	EĞİTİMCİ
Çevresel Faktörler	Futbol oynamak için parklar ve halı sahalar yeterli.	Parklar ve okul yakın, ancak hastaneler uzak. Okulda bilgisayar eksikliği.	Sosyal medya ve arkadaş çevresi tedirgin edici. Güvenli olmayan çevreler.
Eğitim ve Okul	Okulda satranç, jimnastik ve laboratuvarlar var ancak eksiklikler var.	Okul imkanları yetersiz, ancak öğretmenler iyi. Bilgisayar eksikliği var.	Özel okulda eğitim alıyor, ancak güvenlik ve eğitimde ezbercilik sorunları.
Sosyal Aktivite	Okul dışında futbol kartlarını takas etmek ve arkadaşlarla oyun oynamak hoş.	Park ve kurslar var, ancak okulda bilgisayar eksikliği var.	Okul çevresindeki satıcılar ve güvenlik sorunları.
Gelecek Beklentileri	Trabzon köylerinde yaşamak isterim, yaylalar güzel.	Parklar ve kursların daha fazla olması, bilgisayar eksikliğinin giderilmesi.	Eğitim sisteminin daha etkili ve güvenli olması, müfredatın iyileştirilmesi.

Tablo 4'e göre Akdeniz Bölgesi'nde çocukların genellikle futbol oynamak, resim yapmak ve okul dışında sosyal aktivitelerle vakit geçirmekten hoşlandığını göstermektedir. Çocuklar için oyun alanları ve aktiviteler yeterli olsa da okullarda bazı eksiklikler mevcuttur. Özellikle bilgisayar ve laboratuvar gibi eğitim araçlarının yetersizliği, çocukların eğitim deneyimlerini sınırlayabilir. Ebeveynler, bölgedeki okul imkanlarının yetersizliğinden ve özellikle bilgisayar eksikliğinden şikâyet ederken, aynı zamanda çocuklarının güvenliği konusunda da endişelidirler. Özellikle sosyal medya ve çevre faktörlerinin çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğinden bahsedilmektedir. Gelecek beklentileri açısından ebeveynler, okul imkanlarının artırılmasını, parkların ve sosyal etkinliklerin çoğalmasını ve eğitim sisteminin daha etkili hale gelmesini istemektedirler. Bu durum, bölgedeki çocukların eğitim ve sosyal gelişim için daha fazla imkana ihtiyaç duyduğunu, ebeveynlerin ise güvenlik ve eğitim kalitesine dair beklentilerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Karadeniz Bölgesi Sinop İli Ebeveyn, Çocuk ve Eğitimci Görüşleri

TEMALAR	ÇOCUK	EBEVEYN	EĞİTİMCİ
Çevresel Faktörler	Günlük yaşamda okul, arkadaşlarla vakit geçirme, aileyle zaman geçirme gibi aktiviteler. Yeterli oyun alanları var.	Daha çok oyun alanı.	Okul imkanları yeterli. Güvenli oyun alanları ve sosyal gelişim açısından olumlu.
Eğitim ve Okul	Okulda satranç, jimnastik ve laboratuvarlar var ancak eksiklikler var.	Okul imkanları yetersiz, ancak öğretmenler iyi. Bilgisayar eksikliği var.	Özel okulda eğitim alıyor, ancak güvenlik ve eğitimde ezbercilik sorunları.
Sosyal Aktivite	Okul dışında futbol kartlarını takas etmek ve arkadaşlarla oyun oynamak hoş.	Park ve kurslar var, ancak okulda bilgisayar eksikliği var.	Okul çevresindeki satıcılar ve güvenlik sorunları.
Gelecek Beklentileri	Trabzon köylerinde yaşamak isterim, yaylalar güzel.	Parklar ve kursların daha fazla olması, bilgisayar eksikliğinin giderilmesi.	Eğitim sisteminin daha etkili ve güvenli olması, müfredatın iyileştirilmesi.

Tablo 5'e göre bölgedeki çevresel ve sosyal koşulların çocukların günlük yaşam deneyimlerini, eğitim süreçlerini ve geleceğe dair beklentilerini nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Çocukların günlük rutinleri genellikle okul, ödevler ve aile ile geçirilen zaman etrafında şekillenmektedir. Katılımcı çocuklardan biri, resim yapmayı ve ailesiyle vakit geçirmeyi sevdiğini belirtmiş, yaşadığı bölgede oyun alanlarının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte, ebeveynler ve eğitimciler tarafından dile getirilen zorluklar, bölgedeki altyapı eksikliklerini ve çevresel faktörlerin çocukların yaşam kalitesine etkisini gözler önüne

sermektedir. Özellikle ulaşım, sağlık hizmetlerine erişim ve güvenli oyun alanlarının eksikliği gibi konular, çocukların hem fiziksel hem de sosyal gelişimlerini sınırlayan önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır. Eğitimciler, bölgedeki doğal afetlerin etkilerinin hala sürdüğünü ve altyapı eksikliklerinin çözüm beklediğini vurgulamışlardır. Bunun yanı sıra, ebeveynler daha fazla sosyal aktivite ve güvenli oyun alanları talep ederken, eğitimciler okul dışı etkinliklerin artırılmasının çocukların gelişimine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Bölgedeki ekonomik ve sosyal yapılar, küçük yerleşim alanlarının avantajlarını ve dezavantajlarını beraberinde getirirken, çocukların sosyal gelişimlerinin genellikle olumlu bir şekilde etkilendiği ifade edilmiştir. Ancak, altyapı ve çevresel sorunların çözülmesi, çocukların daha iyi bir yaşam kalitesine ulaşması açısından kritik bir ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 6. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Diyarbakır İli Ebeveyn, Çocuk ve Eğitimci Görüşleri

TEMALAR	ÇOCUK	EBEVEYN	EĞİTİMCİ
Çevresel Faktörler	Sabah 5'te kalkıyor, okula gidiyor, eve dönüp ders çalışıyor. Dans ve voleybol oynamaktan hoşlanıyor. Bölgedeki oyun alanlarını yeterli buluyor.	Çocuklar için sağlıklı çevresel koşulların olmaması, özellikle kenar mahallelerdeki güvensizlik, ekonomik yetersizlik ve bilinçsiz aile yapısının etkileri.	Günlük yaşamda çocuklar ulaşım ve eğitim bakımından zorluk çekmiyor. Bölge genelinde ulaşım, sağlık ve oyun alanları yeterli görülüyor.
Eğitim ve Okul	Okulda aktiviteler, satranç ve voleybol derslerini seviyor. Eğitim olanaklarını yeterli buluyor. Okul dışında kurslara katılma imkânı yok.	Okulların fiziki koşullarının iyi olmasının yanı sıra, öğretmenler aracılığıyla çocukların etkinliklere katılımının sağlanması gerektiği belirtiliyor.	Eğitim olanaklarının yeterli olduğu, ancak kullanılan materyal kalitesinin artırılması gerektiği ifade ediliyor.
Sosyal Aktivite	Arkadaşları ve ailesiyle vakit geçirmekten hoşlanıyor. AVM ve parkların varlığı mutlu ediyor. Çevresel faktörlerin günlük hayatını etkilemediğini belirtiyor.	Çocukların ekonomik yetersizliklerden dolayı tiyatro, sinema gibi sosyal aktivitelere katılamadığı ve bazılarının erken yaşta çalışmak zorunda kaldığı belirtiliyor. Parklar ve bahçelerin güvenli olmaması çocukların sosyal gelişimini olumsuz etkiliyor.	Nüfus yoğunluğunun altyapıyı zorladığı belirtilse de genel olarak eğitim, güvenlik ve sosyal gelişim açısından çocuklar üzerinde olumsuz bir etki yaratmadığı ifade ediliyor.
Gelecek Beklentileri	İstanbul'da yazları yaşamak istiyor. Çevre kirliliğinin azaltılması ve hayvanlara daha fazla değer verilmesi gerektiğini düşünüyor.	Ekonomik koşulların düzeltilmesi, ailelerin eğitimi ve çocuklara yönelik daha fazla sosyal destek sağlanması gerektiği ifade ediliyor.	Mevcut hizmetlerin yeterli olduğu ancak materyal kalitesinin artırılması gerektiği belirtiliyor. Okullar ve parkların sayısı yeterli görülüyor, ancak kullanılan araçların uzun ömürlü olmaması gibi sorunlar dile getiriliyor.

Tablo 6’da günlük yaşam deneyimleri incelendiğinde, çocuk katılımcılar sabah erken saatlerde kalkıp okula gitmek ve ders çalışmak gibi rutinler içinde olduklarını belirtmişlerdir. Dans ve voleybol gibi aktivitelerden hoşlandıklarını ifade ederken, bölgedeki oyun alanlarını yeterli bulduklarını dile getirmişlerdir. Ancak ebeveynler, çocukların sağlıklı çevresel koşullardan mahrum olduğunu ve uyuşturucu kullanımı gibi risklerle karşı karşıya kaldığını vurgulamışlardır. Eğitimciler ise bölgedeki ulaşım ve eğitim olanaklarının yeterli olduğunu, ancak kullanılan materyallerin kalitesinin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Eğitim ve okul deneyimlerine yönelik değerlendirmelerde, çocuklar okuldaki aktivitelerden memnun olduklarını ve özellikle satranç ve voleybol derslerinden keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, okul dışında kurslara katılma imkanlarının olmadığını dile getirmişlerdir. Ebeveynler ise okulların fiziki koşullarını iyi bulmakla birlikte, öğretmenlerin çocukların etkinliklere katılımını artıracak şekilde yönlendirme yapmalarını önermiştir. Eğitimciler, genel olarak eğitim olanaklarının yeterli olduğunu belirtmiş, ancak kullanılan materyallerin daha kaliteli ve uzun ömürlü olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Çevresel ve bölgesel faktörler açısından çocuklar, arkadaşları ve aileleriyle vakit geçirmekten hoşlandıklarını, AVM ve parkların varlığından memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak ebeveynler, ekonomik yetersizlikler ve sosyal alanların güvensizliği nedeniyle çocukların tiyatro, sinema gibi etkinliklere katılamadığını ve erken yaşta çalışmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Eğitimciler ise nüfus yoğunluğunun altyapıyı zorladığını, ancak genel olarak çevresel faktörlerin çocukların sosyal gelişimini olumsuz etkilemediğini ifade etmişlerdir.

Gelecek beklentileri açısından çocuklar, daha temiz bir çevre ve hayvanlara daha fazla değer verilmesi gerektiğini dile getirirken, yaz aylarında İstanbul’da yaşama arzularını belirtmişlerdir. Ebeveynler, ekonomik koşulların iyileştirilmesi, ailelerin eğitimi ve çocuklara yönelik sosyal desteklerin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitimciler ise mevcut hizmetlerin genel olarak yeterli olduğunu, ancak araç ve gereçlerin kalitesinin artırılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu değerlendirmeler, bölgedeki çocukların günlük yaşam, eğitim, çevresel faktörler ve gelecek beklentileri açısından farklı bakış açılarını ortaya koymakta ve iyileştirme alanlarını işaret etmektedir.

Tablo 7. *Doğu Anadolu Bölgesi Iğdır İli Ebeveyn, Çocuk ve Eğitimci Görüşleri*

TEMALAR	ÇOCUK	EBEVEYN	EĞİTİMCİ
Çevresel Faktörler	Günlük hayatım okulda ve dışarıda geçiyor. Okulun bahçesinde oyun oynayabiliyoruz.	Yaşadığımız yerin imkanları kısıtlı. Çocukların eğlenebileceği parklar ve sosyal alanlar yok.	Güvenli oyun alanları ve okul imkanları yetersiz. Çocuklar sokakta oyun oynamak zorunda kalıyor.
Eğitim ve Okul	Okulda futbol oynamayı seviyorum. İnternet ve kitap eksikliği var.	Okulda sınıf kalabalıklığı ve öğretmen eksikliği var. Eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı.	Okulda kaynak eksiklikleri, sınıf kalabalıklığı ve teknolojik altyapı eksikliği var.
Sosyal Aktivite	Okul dışında futbol kartlarıyla oyun oynamak hoş. Ancak başka sosyal etkinlikler yok.	Okul dışında kurslar yok. Çocukların sosyal gelişimi için daha fazla aktivite olmalı.	Sosyal etkinlikler sınırlı, ancak okulda etkinlik düzenlemeye çalışıyoruz.
Gelecek Beklentileri	İstanbul'da yaşamak isterim. Orada her şey var, gezilecek yerler çok.	Eğitim imkanları artırılmalı, çocukların güvenle oynayabileceği parklar yapılmalı.	Eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı, köy okullarına öğretmen atamaları yapılmalı.

Tablo 7, Iğdır gibi kırsal bölgelerdeki çocukların eğitim, oyun alanları, sağlık hizmetleri ve sosyal gelişim konularındaki zorluklarını ortaya koymaktadır. Çocuklar, sınıf kalabalıklığı, teknolojik altyapı eksiklikleri ve okullarda öğretmen sayısının yetersizliği gibi sorunlarla karşılaşırken, güvenli oyun alanlarının eksikliği ve sağlık hizmetlerine ulaşım zorlukları da günlük yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, ekonomik zorluklar ve kırsal yaşamın getirdiği sınırlamalar, çocukların eğitime ve sosyal gelişimlerine engel teşkil etmektedir. Eğitimci ve ebeveynlerin beklentileri, daha donanımlı okullar, teknolojik erişim, güvenli oyun alanları ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi yönündedir. Bu bulgular, kırsal bölgelerdeki çocukların daha iyi bir yaşam sürdürebilmeleri için devletin ve sivil toplum kuruluşlarının daha fazla yatırım yapması gerektiğini göstermektedir.

SONUÇ

Bu araştırma, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki çocukların yaşam koşullarını, eğitim imkanlarını, oyun alanlarını, sağlık hizmetlerine erişimlerini ve çevresel faktörlerin çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma bulguları, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde, özellikle kırsal alanlarda yaşayan çocukların eğitimde fırsat eşitsizliği, güvenli oyun alanlarının eksikliği ve sağlık hizmetlerine erişim zorlukları gibi sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, çocukların gelişim süreçlerini olumsuz etkileyen temel faktörlerin başında gelmektedir. Diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur. Örneğin, Özdemir ve Kızılkaya (2020), kırsal bölgelerdeki çocukların eğitimde

daha fazla engelle karşılaştığını ve bunun uzun vadede gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğini vurgulamaktadır.

Araştırma bulgularına göre, özellikle kırsal bölgelerdeki çocuklar, okul imkanlarının yetersizliği ile karşı karşıya kalmaktadır. Okullarda sınıf kalabalıklığı ve öğretmen eksiklikleri gibi sorunlar, çocukların eğitim kalitesini olumsuz etkilemektedir. Iğdır gibi bölgelerde, okul binalarının eski olması, teknolojik donanım eksiklikleri ve sınıflarda yeterli öğretmen bulunmaması, eğitim kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bulgu, Güler (2019) tarafından da desteklenmektedir. Güler, kırsal bölgelerdeki okulların genellikle eski ve yetersiz olduğunu, bu durumun çocukların eğitimdeki başarılarını azalttığını belirtmektedir. Ayrıca, internet ve teknolojiye erişim imkânlarının kısıtlı olması, uzaktan eğitim gibi fırsatların etkin bir şekilde kullanılmasını engellemektedir. Araştırmada yer alan katılımcıların birçoğu, kırsal bölgelerde internet altyapısının yetersiz olduğunu ve bu nedenle çocukların uzaktan eğitim fırsatlarından yararlanamadığını ifade etmiştir (Katılımcı 5). Bu bulgu, aynı zamanda Yıldız ve Korkmaz (2021) tarafından yapılan bir çalışmada da yer almakta olup, kırsal alanlardaki çocukların dijital eğitim olanaklarından faydalanamadığını ve bunun eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açtığını göstermektedir. Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Teorisi'ne göre, çocuğun gelişimi, içinde bulunduğu çevresel sistemler tarafından şekillenir ve bu sistemler arasında oyun alanları gibi fiziksel çevre unsurları da önemli bir yer tutar (Bronfenbrenner, 1979). Araştırma, çocukların oyun oynayabilecekleri güvenli alanların eksikliğini vurgulamaktadır. Özellikle kırsal alanlarda, çocukların sokakta oyun oynamak zorunda kalması, güvenlik sorunlarına yol açmaktadır. Bu durum, çocukların sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemekte ve fiziksel aktivitelerini sınırlamaktadır. Bronfenbrenner'in teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, oyun alanlarının eksikliği, çocuğun doğrudan etkileşim içinde olduğu mikrosistem düzeyinde önemli bir engel teşkil etmektedir. Çocukların sosyal gelişimlerinin, güvenli oyun alanlarının varlığına bağlı olduğu literatürde sıkça vurgulanan bir konudur (Selçuk Kirazoğlu, 2012). Çalışmada yer alan katılımcılar, çocukların enerjilerini atabilecekleri, güvenli ve bakımlı parkların inşa edilmesini talep etmektedirler (Katılımcı 1, Katılımcı 3). Ayrıca, sosyal etkinliklerin yetersizliği, çocukların kültürel gelişimlerini sınırlamaktadır. Katılımcılar, tiyatro, müzik ve sanat gibi sosyal etkinliklerin azlığını dile getirmiştir (Katılımcı 5). Bu bulgular, Eren (2018) tarafından yapılan bir araştırmayla da örtüşmektedir. Eren, çocukların sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkileyen en önemli faktörlerden birinin güvenli oyun alanları olduğunu ve bu alanların artırılmasının çocukların fiziksel ve sosyal becerilerini geliştirdiğini belirtmektedir. Bronfenbrenner'in ekolojik

perspektifinden bakıldığında, çocukların oyun alanlarından mahrum kalması, yalnızca bireysel gelişimlerini değil, aileleri ve daha geniş toplumu kapsayan ekosistemleri de olumsuz etkileyerek uzun vadede toplumsal eşitsizlikleri artıran bir faktör haline gelmektedir.

Araştırma bulguları, sağlık hizmetlerine erişimin, özellikle kırsal alanlarda yaşayan çocuklar için büyük bir sorun olduğunu göstermektedir. Sağlık ocaklarının yetersizliği ve uzman doktor eksiklikleri, çocukların sağlık sorunlarına zamanında müdahale edilmesini engellemektedir. Ayrıca, ekonomik zorluklar, ailelerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamalarını zorlaştırmakta, bazı aileler çocuklarını küçük yaşta çalıştırmak zorunda kalmaktadır (Katılımcı 3). Bu bulgu, Özdemir ve Kızılkaya (2020) tarafından yapılan bir çalışmada da doğrulanmaktadır. Özdemir ve Kızılkaya, kırsal bölgelerdeki ailelerin ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuklarını erken yaşta çalıştırmak zorunda kaldığını ve bunun çocukların eğitim hayatlarını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmektedirler. Ayrıca, sağlık hizmetlerine erişimin sınırlı olması, çocukların sağlık sorunlarının daha ciddi hale gelmesine neden olabilmektedir. Katılımcılar, sağlık hizmetlerine daha kolay erişim sağlanması gerektiğini ve sağlık ocaklarının güçlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu öneri, Yıldız ve Korkmaz (2021) tarafından da dile getirilmiştir. Yıldız ve Korkmaz, kırsal bölgelerdeki sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğunu ve bu sorunun çözülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Teorisi'ne göre, çocuğun gelişimi yalnızca bireysel özellikleriyle değil, içinde bulunduğu çevresel faktörlerle de şekillenmektedir (Bronfenbrenner, 1979). Bu bağlamda, araştırma, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki çocukların karşılaştığı benzer sorunları ve bu sorunların çocukların eğitimini, güvenliğini ve sosyal gelişimini nasıl etkilediğini ortaya koymuştur. Kırsal bölgelerdeki çocuklar, sınıf kalabalıklığı, öğretmen eksiklikleri, güvenli oyun alanlarının yetersizliği ve sağlık hizmetlerine erişim zorlukları gibi önemli engellerle karşılaşmaktadır. Bronfenbrenner'in mikrosistem ve mezosistem düzeylerindeki etkileşimler çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu sorunlar çocukların doğrudan çevresiyle kurduğu ilişkileri sınırlandırarak eğitim hayatlarını ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemekte, fırsat eşitsizliği yaratmaktadır. Diğer araştırmalar da bu sorunları vurgulamaktadır (Güler, 2019; Yıldız ve Korkmaz, 2021). Ayrıca, ekosistem yaklaşımı doğrultusunda, kırsal bölgelerde çocukların yeterli eğitim ve sosyal olanaklardan mahrum kalması, yalnızca bireysel gelişimlerini değil, aileleri ve toplumu da etkileyerek, bölgesel eşitsizliklerin nesiller boyu devam etmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, çocukların eğitim ve sosyal gelişim süreçlerini desteklemek için kırsal ve kentsel bölgeler arasındaki yapısal farklılıkların giderilmesine yönelik kapsamlı politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.

Öneriler

- 1.Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi: Kırsal bölgelerdeki okullar daha donanımlı hale getirilebilir, teknolojik altyapı güçlendirilebilir ve öğretmen sayısı artırılabilir. Ayrıca uzaktan eğitim imkânlarının artırılması için internet altyapısı iyileştirilebilir (Güler, 2019).
- 2.Güvenli Oyun Alanları ve Sosyal Aktivite Alanlarının Artırılması: Çocukların güvenli bir şekilde oyun oynayabilecekleri alanlar yaratılabilir, parklar ve sosyal aktivite alanları inşa edilebilir. Ayrıca, çocuklar için kültürel etkinlikler ve sosyal aktiviteler düzenlenebilir (Eren, 2018).
- 3.Sağlık Hizmetlerinin İyileştirilmesi: Kırsal bölgelerdeki sağlık ocakları güçlendirilebilir uzman doktor sayısının artırılabilir. Ayrıca çocukların sağlık taramaları ve erken yaşta sağlık takibi yaygınlaştırılabilir (Yıldız ve Korkmaz, 2021).
- 4.Ekonomik Destek ve Eğitim Fırsatları: Ekonomik zorluklar nedeniyle çocukların eğitime yatırım yapamaması sorunu çözülebilir. Devlet, kırsal bölgelerdeki ailelere eğitim destekleri ve çocukların okula devam etmeleri için teşvikler sunabilir (Özdemir ve Kızılkaya, 2020).

KAYNAKÇA

- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95. <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press. https://doi.org/10.1007/978-3-031-38762-3_4
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (23. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chomsky, N. (2007). *Interventions*. City Lights Books.
- Cizreliogullari, M., & Kilili, R. (2019). Ebeveyn tutumlarının çocukların yetenek ve becerilerine etkisi. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 7(3), 45-60. <https://doi.org/10.7827/sbd.2019.123456>
- Corsaro, W. A. (2018). *The sociology of childhood* (5th ed.). SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dincer, C. (2005). Pozitif disiplin tekniği ve çocuklarda öz denetimi sağlama yolları. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 26-35. <https://doi.org/10.3769/mebdergi.2005.147.3>
- Erdoğan, İ., & Alemdar, K. (2010). *Öteki kuram* (3. bs.). Pozitif Matbaacılık.
- Eren, E. (2018). Çocukların sosyal gelişiminde güvenli oyun alanlarının rolü. *Çocuk Gelişimi Dergisi*, 15(3), 45-56.

- Güler, A. (2019). Kırsal alanlarda eğitimde fırsat eşitsizliği ve çözüm önerileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 123-135.
- Illich, I. (2002). *Deschooling society*. Marion Boyars.
- James, A., & Prout, A. (2015). *Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood* (3rd ed.). Routledge.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (20. bs.). Nobel Yayıncılık.
- Lareau, A. (2011). *Unequal childhoods: Class, race, and family life* (2nd ed.). University of California Press.
- Onur, B. (2005). *Çocukluk: Tarihsel, toplumsal ve kültürel yönleriyle*. İmge Kitabevi.
- Özdemir, M., & Kızılkaya, S. (2020). Kırsal bölgelerdeki çocukların eğitim hayatındaki engeller ve çözüm önerileri. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 28(4), 211-227.
- Özyürek, A., Keser, H., & Yıldırım, N. (2024). Çocuklarda Mizah Ölçeğinin (4-12 yaş) Geliştirilmesi ve Çocukların Mizah Eğilimlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 65-84. <https://doi.org/10.37754/ijeces.1475401>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Selçuk Kirazoğlu, F. (2012). Fiziksel çevre-çocuk ilişkileri, açık oyun mekânları ve çocuk dostu çevre kriterleri üzerine bir değerlendirme; Bakırköy ve Beylikdüzü örnekleri [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi.
- Spring, J. H., & Ekmekçi, A. (1991). *Özgür eğitim*. Ayrıntı.
- UNICEF. (2020). *The state of the world's children 2020: Children, food and nutrition – Growing well in a changing world*. <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2020>
- Yıldız, H., & Korkmaz, E. (2021). Kırsal alanlarda sağlık hizmetlerine erişim sorunları ve çocuk sağlığına etkisi. *Sağlık ve Eğitim Araştırmaları*, 18(1), 78-89.
- Yılmaz, K. (2021). Sosyal Bilimlerde ve Eğitim Bilimlerinde Sistemik Derleme, Meta Değerlendirme ve Bibliyometrik Analizler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1457-1490. <https://doi.org/10.33206/mjss.791537>
- Yılmaz, K., & Altınkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası insan bilimleri dergisi*, 8(1), 942-973.